Nauja knyga Valdo Adamkaus 100-mečiui: tarsi eiti su Prezidentu už parankės

Artėjant Prezidento Valdo Adamkaus 100-mečiui, Vytauto Didžiojo universitete (VDU) penktadienį buvo pristatyta šia proga išleista nauja knyga „Šimtas Prezidento Valdo Adamkaus metų“, kurioje trys šimtai fotografijų kviečia pamatyti, kaip vieno ypatingo žmogaus gyvenime atsispindi visos Lietuvos istorija.

VDU informacija

Prezidento V. Adamkaus bibliotekoje-muziejuje Ramintos Jonykaitės sudarytą knygą aptarė istorikas, VDU profesorius dr. Egidijus Aleksandravičius, žurnalistė ir visuomenininkė Birutė Garbaravičienė, leidyklos „Tyto alba“ direktorė Lolita Varanavičienė bei menotyrininkė, VDU profesorė dr. Rasa Žukienė. Pokalbį moderavo Prezidento V. Adamkaus bibliotekos-muziejaus direktorius Arūnas Antanaitis.

„Jaučiuosi jau kuris laikas akademiniu diabetiku: nevartoju cukraus. Apie žymūnus, išskirtinius asmenis ar šventes norisi kalbėti pašalinant bet kokį perteklinį saldiklį. Galiu pasakyti, koks būtų buvęs Valdo Adamkaus draugų, Algirdo Juliaus Greimo, Vytauto Kavolio, Mykolo Drungos moto: „Ne taip svarbu kiek, svarbu – kaip“, – pažymėjo VDU prof. E. Aleksandravičius.

Istorikas patikino, kad knyga nėra perdėtai aukštinanti, o kaip tik kviečia sekti

Prezidento V. Adamkaus pavyzdžiu, ypač – jaunimą. „Frydrichas Nyčė yra pasakęs, kad visas istorikų cechas šitaip rašo apie didžiuosius herojus, jog dabar gyvenantieji turi jaustis kaip nykštukai. Ar galima į Valdą Adamkų žiūrėti kaip į herojų, kuris savo didybe priverčia mus visus susigūžti į savuosius kompleksus, susikuklinti? Ne, čia kaip tik ta knyga, kuri rodo, kad mes visi esame šiek tiek tokie, galime būti tokie“, – kalbėjo VDU profesorius.

VDU profesorius dr. Egidijus Aleksandravičius

Nuotraukos papildytos paties Prezidento įžvalgomis

Knygoje atrinktos retos, iškalbingos nuotraukos: nuo Valdo Adamkaus vaikystės nepriklausomoje Lietuvoje, karo ir emigracijos išbandymų iki sėkmingos karjeros JAV ir dviejų Prezidento kadencijų sugrįžus į gimtinę. B. Garbaravičienė renginyje pasakojo, jog leidiniui idėją pasiūlė buvusi V. Adamkaus padėjėja, ilgametė bendražygė Božena Bagonaitienė, kuri kartu su Rimona Matuliene padėjo atrinkti geriausias fotografijas.

„Tai buvo didžiulis darbas: reikėjo atrinkti, kas tikrai patrauklu, įdomu ir nauja. Juolab kad nuotraukų išties buvo nemažai, ypač iš Prezidento abiejų kadencijų. Bet čia atsiskleidė kitas lobynas: prieškario nuotraukos. Man asmeniškai

nuostabiausia nuotrauka, kurios niekur kitur nebuvo, yra Prezidento mamos, prie kurios parašyta: „Mano auksiniam berniukui Voldemarui“, – sakė B. Garbaravičienė.

„Tyto alba“ direktorė Lolita Varanavičienė atkreipė dėmesį, kad knygos apie V. Adamkų Lietuvoje susilaukia didžiulio populiarumo. Pasak jos, knygai „Šimtas Prezidento Valdo Adamkaus metų“ atrinktos nuotraukos papildytos paties Prezidento įžvalgomis, siekiant užtikrinti istorinį tikslumą. Skaitytojai, jau spėję atsiversti šią knygą, patvirtino: jausmas yra tarsi eiti kartu su Prezidentu už parankės per visą ne tik jo, bet ir Lietuvos gyvenimą.

„Tai nėra vieno žmogaus gyvenimo, nors ir labai įspūdingo, liudijimas, bet tai yra ir Lietuvos, išvykusių iš Lietuvos žmonių likimas. Didžiuojamės, kad išleidome šią knygą, linkiu jai ilgo gyvenimo. Mano profesinėje veikloje per 36 metus turbūt didžiausias komplimentas buvo, kai Prezidentas nuoširdžiai apsikabino ir pasakė, kad jis jau gavo šimtmečio dovaną šių knygų pavidalu“, – atskleidė L. Varanavičienė, pasidalinusi, kad knygoje jautriai perteikta ir Lietuvos pirmosios ponios Almos Adamkienės netektis.

VDU profesorė dr. Rasa Žukienė

Svarbiausia – žvilgsnis

Menotyrininkė, VDU profesorė dr. Rasa Žukienė renginio metu aptarė knygos fotografijų antropologinius ir vizualinius aspektus. Žvelgdama į V. Adamkaus vaikystės nuotrauką, profesorė prisiminė JAV senatoriaus Richardo Durbino žodžius: „Netikėjau, kad jis taps prezidentu“.

„Atsiverčiau šią nuotrauką ir pagalvojau: „Na, suklydo senatorius“. Žiūrint į šią fotografiją, turbūt kiekvienas galėtų pasakyti, kad šitas vaikas nebus iš tų, kuris pasiduos, kuris susitaikys. Jau vien tai, kad jis pozuoja truputį nusisukęs – tai sako, kad tu jo nepaimsi. Kaip šiais laikais sakome: iš tų vaikų, kurie pabėga iš darželio – ne iš mokyklos, bet iš darželio – visada kas nors išauga“, – komentavo prof. R. Žukienė.

Profesorė pabrėžė, kad vaizdo antropologijoje svarbiausias dalykas yra žvilgsnis: kas žiūri, į ką žiūri ir kas turi galią. Analizuodama 1944 m. užfiksuotą Valdo Adamkaus ir kitų jaunuolių nuotrauką Ąžuolyne, vizualiosios kultūros tyrinėtoja įžvelgė jų laukusius sunkumus, atsispindėjusius plikose medžių šakose ir nuošalioje stovėsenoje: vaikinai stovi kiekvienas atskirai, tarsi žinotų, kas jų laukia.

Prof. R. Žukienė atkreipė dėmesį ir į nuotraukose juntamą ypatingą ryšį tarp Prezidento ir a.a. Almos Adamkienės. „1945-aisiais jo gyvenime atsiranda Alma Nutautaitė. Kiek daug tų nuotraukų jau esame matę, aš pastebėjau vieną dalyką: ši pora yra arti vienas kito, bet tai nėra pernelyg iššaukiantis artimumas, o svarbiausia yra tai, kad jie visada žiūri į vieną pusę, viena kryptimi. Aišku, už to slypi jų patyrimai ir išgyvenimai“, – kalbėjo VDU Menų fakulteto profesorė.

Kuriozas dėl kupranugario

L. Varanavičienė knygos pristatymo metu papasakojo apie kuriozą, kai buvo suabejota vienos fotografijos autentiškumu: joje Valdas Adamkus užfiksuotas jojantis ant kupranugario prie Didžiosios kinų sienos.

„Ateina redaktorės, sako: čia fotomontažas, prie Kinų sienos negali būti kupranugarių. Jaučiame, kad bus blogai, jei prirašysime kokią nesąmonę. Bet paaiškėjo, kad būtent ši kupranugarių rūšis iš tikrųjų gyvena Kinijoje ir jie aptarnauja Kinų sieną. Tad viskas nuotraukose yra šventa teisybė“, – komišką situaciją prisiminė leidyklos „Tyto alba“ direktorė.

A. Antanaitis renginio pabaigoje pacitavo išeivijos žurnalistą Liūtą Mockūną, kuris kartą patikino: jeigu kas nors būtų pasakęs, kad vienas iš „Santaros-Šviesos“ narių bus Lietuvos prezidentu, jie būtų kvatoję ir erzinę vieni kitus. Prof. E. Aleksandravičius pažymėjo, jog tokia buvo šios organizacijos atstovų laikysena – nežiūrėti į dalykus pernelyg rimtai, nesusireikšminti.

„Tai yra V. Adamkaus mentoriaus Algirdo Juliaus Greimo maksima, kurią galima kada ne kada net prie valgomojo stalo virš kokių šventųjų paveikslų užsidėti: po A. Kamiu ir Ž. P. Sartro į ką nors per daug rimtai žiūrėti, o ypač į save, yra be galo

kvaila“, – sakė VDU istorikas.

Knygos „Šimtas Prezidento Valdo Adamkaus metų“ pristatymas buvo J. E. Prezidento Valdo Adamkaus 100-mečiui skirtų renginių dalis.